

de Uitdienstbode

PERIODIEK VOOR DE LEDEN VAN DE KRING UVA-SENIOREN VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Redactioneel	1
Lezing: De 'happy few' van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	2
Zo kan-ie wel weer	4
In Memoriam: Jan Wieten	5
Lezing: Natuurhistorische reisverhalen, een uit de hand gelopen hobby	5
Uitgewerkt: interview met Vivian Kleyn	6
Het getal: 10	8
Excursie: kunstenaarssociëteit Arti	8
Interview: Bernard Van Praag	10
Column Peter Blok	11
Beelden uit de UvA-Spaarnestad Photo Collectie	12
Wat de pot schafte	13
Recensie: het Sweelinckorkest	14
UvA-nieuws	16/17

OPROEP

Kent u bij de UvA gepensioneerde collega's die nog niet in contact staan met de Kring UvA-senioren? Informeer hen dan over het bestaan van onze kring en de activiteiten die de leden ondernemen.

REDACTIONEEL

♦ door Kees Piena

Bij de voorbereiding van het tweede nummer van jaargang 6 van de *Uitdienstbode* kreeg de redactie een ontzettende klap te verwerken door het overlijden van onze redacteur Jan Wieten. Het was niet geheel onverwacht, want Jan was ernstig ziek en had ons al laten weten dat hij er 'zo maar op een dag niet meer zou zijn'. Dat maakt het voor ons echter niet minder droef. Elders in dit blad staat een In memoriam over Jan.

Helaas kampt ook Frans Willemsen, onze hoofdredacteur, nog met ziekte en de gevolgen van de behandeling die hij daarvoor moet ondergaan. Maar Frans begint zich weer met het wel en wee van het blad te bemoeien en dat is voor ons een goed teken. U zult dan ook wederom de twee vaste bedragen van zijn hand in dit nummer aantreffen: 'Het getal' en 'Wat de pot schafte'.

Daarnaast vindt u in dit blad drie verslagen van de door de Kring UvA-senioren georganiseerde bijeenkomsten te weten de lezing door Bert Verveld over de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, de lezing door Anne Troelstra over Natuurhistorische reisverhalen en het bezoek aan Arti et Amicitiae en de recensie van het concert van het Sweelinckorkest. Verder zijn er twee interviews en uiteraard de (bijna) vaste rubrieken.

In de laatste redactievergadering hebben we uitvoerig gesproken over manieren om lezers meer bij het blad te betrekken. Want het zou mooi zijn als de *Uitdienstbode* niet alleen een blad vóór UvA-senioren is, maar ook (een beetje) mede dóór hen gestalte krijgt. Daarom roepen we alle lezers op ons memorabele gebeurtenissen te sturen over hun tijd bij de UvA. Het kan van alles zijn: zaken waar men trots op is, bijzondere gelegenheden (zoals aantreden of afscheid) of voorvallen, de oude werkplek, een bijzondere collega en natuurlijk anekdotes. Van dat alles moet er een overvloed zijn, want tijdens onze redactievergadering had

Jan Wieten
1940 - 2018

ieder van ons er al een flink aantal. U bent gezamenlijk bezitter van al die verhalen over onze universiteit en haar medewerkers. Deel ze met ons en met de lezers van dit blad. Dat kan er alleen maar interessanter door worden.

Daarnaast zal de redactie kringleden gaan benaderen om hen in een nieuwe rubriek te laten vertellen over hun 'culturele activiteiten': welk boek(en) of tijdschrift(en) wordt er gelezen, welke theatervoorstelling, film, tentoonstelling of concert is er onlangs bezocht en wat vond men ervan. Het gaat daarbij niet zozeer om een recensie van die activiteit, maar eerder om die activiteit zelf en het beleven daarvan. Wij hopen en verwachten natuurlijk ook dat u zult meewerken als u wordt benaderd.

Ook hier geldt dat de *Uitdienstbode* er interessanter door kan worden. ■

De 'happy few' van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

❖ door Henriette Ritter

Op 14 maart kwam een klein gezelschap van de seniorenkring bijeen in de Academische Club. De aanleiding was een lezing van Bert Verveld, sinds december 2014 voorzitter van het College van Bestuur van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK). In zijn inleidende woorden legde Ruud Bleijerveld uit waarom de keuze op Verveld was gevallen: in de academische wereld zou men niet goed bekend zijn met het reilen en zeilen aan de AHK: het werd hoog tijd om daar verandering in aan te brengen!

De lezing begon met een filmpje waar de toeschouwer Egonie de Jong in actie zag. De elegante beelden begeleidden een interview met deze sterdanseres waarin zij uitlegde dat zij vanaf haar kindertijd geobsedeerd was door dans en dat Alexandra Radius haar grote inspiratiebron was. De bedoeling van deze boodschap was ondubbelzinnig: de twee danseressen komen beiden van de AHK en hun beider succesvolle carrières zijn reclame voor de opleiding.

Het betoog van Verveld was erop gericht om de wervende strekking van de film te bevestigen en te onderbouwen. Wij werden niet alleen overspoeld met prachtige foto's, maar vooral met cijfers en percentages, opgediend in kleurrijke schema's. Het duizelde mij en misschien was ik niet de enige. Omdat ik niet zo goed uit de voeten kan met cijfers en daar bovendien, bij een verkeerde weergave, streng op aangevallen kan worden, zal ik het cijfermateriaal in dit verslag zoveel mogelijk uit de weg gaan.

Voor de oorsprong van de AHK moet men teruggaan naar de jaren tachtig van de vorige eeuw. In die tijd is er een begin gemaakt met het samenvoegen en fuseren van diverse kunstgerelateerde

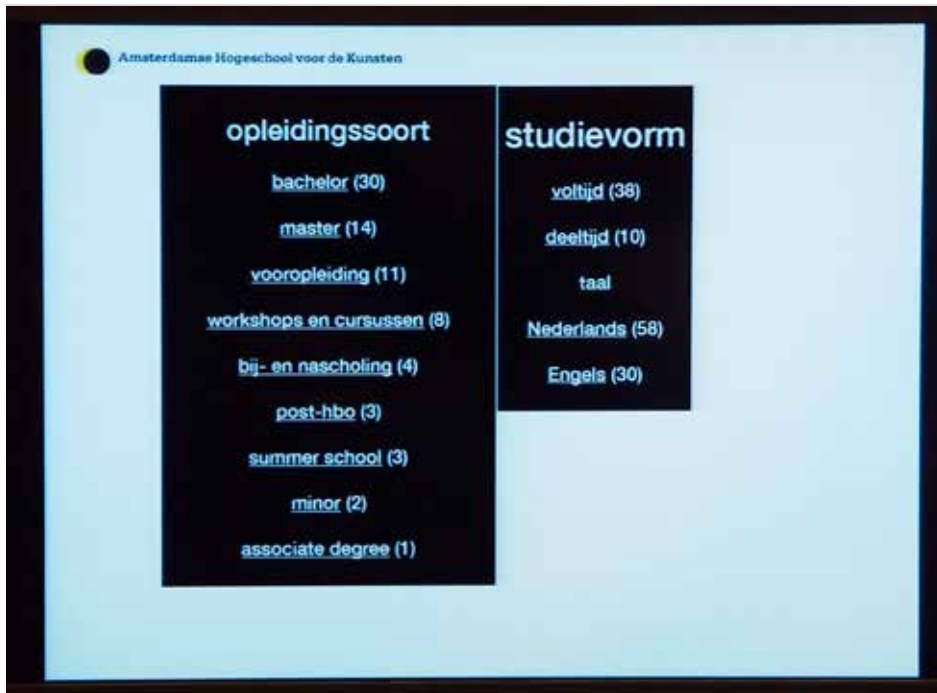
Het onderwijs is kleinschalig, gericht op vakmanschap en internationaal georiënteerd

opleidingen. Op dit moment telt de hogeschool zes opleidingsinstituten: de Academie van Bouwkunst, de Academie voor Theater en Dans, het Conservatorium Amsterdam (een fusie tussen het Sweelinck Conservatorium Amsterdam, het Conservatorium te Hilversum en het oude Amsterdamse Conservatorium), de Nederlandse Filmacademie, de Breitneracademie (de enige zelfstandige docentenopleiding in de beeldende vakken in Nederland) en de Reinwardt Academie (de bachelor-

en masteropleiding op het gebied van Cultureel Erfgoed). Opvallend is dat de Gerrit Rietveld Academie en de Rijksakademie van beeldende kunsten niet zijn opgenomen in de AHK.

De verschillende opleidingen van de AHK zijn uitgewaaierd over de binnenstad van Amsterdam en zijn vaak ondergebracht in spectaculaire gebouwen zoals het voormalig Shell-laboratorium aan de Noordkant van het IJ, waar de Breitneracademie zich heeft gevestigd. Ook het groene gebouw van de Nederlandse Filmacademie op het Markenplein is een goed voorbeeld van opvallende architectuur. En dan is er natuurlijk het karakteristieke gebouw aan de Oosterdokkade waar het Conservatorium zijn intrek heeft genomen.

Het onderwijs aan de AHK zou als volgt kunnen worden omschreven: het is selectief, kleinschalig, gericht op vakmanschap en bovendien internationaal georiënteerd. In de loop van de lezing werden deze kenmerken toegelicht. Verveld legde uit dat slechts een ►

zeer beperkt aantal studenten wordt toegelaten tot de opleiding. Alleen de meest gemotiveerde en talentvolle kandidaten komen door de selectieprocedure. Dit strenge beleid heeft te maken met de krappe arbeidsmarkt en is erop gericht om werkloosheid van de afgestudeerden tot een minimum te beperken. Kennelijk met succes: slechts 3% van de alumni van de AHK zou werkloos zijn.

Als je eenmaal bent toegelaten is het onderwijs zeer intensief: de groepen zijn klein en in sommige gevallen (zoals op het Conservatorium) krijgt de student privéles. Deze kleinschalige aanpak maakt het onderwijs zeer duur, maar zorgt ervoor dat maar weinig studenten hun opleiding niet afmaken. Dit intensieve onderwijs wordt verzorgd door hooggekwalificeerde, praktijkgerichte docenten die naast hun onderwijstaak (zij hebben overigens geen vaste aanstelling) elders in hun vak werkzaam zijn: zij spelen bijvoorbeeld in een orkest, werken op een architectenbureau of maken deel uit van een dansgezelschap.

Een groot deel van het docentencorps komt uit het buitenland net als 30% van de studenten. Dat is een belangrijke reden waarom de voertaal aan de hogeschool Engels is. De keuze voor deze taal boven het Nederlands heeft bovendien een ander voordeel: omdat de mogelijkheden om aan de bak te

Alumni zouden arbeidsgenoegen en zelfstandigheid belangrijker vinden dan de hoogte van hun inkomen

komen in Nederland beperkt zijn, hebben de studenten er alle belang bij om zich voor te bereiden op een internationale carrière. De recente kritiek over de verengelsing van het onderwijs aan de universiteiten en hogescholen wordt dan ook niet gedeeld door de AHK.

Om de studenten een goede startpositie te geven op de internationale arbeidsmarkt is het verder van belang dat de opleidingen aansluiten bij de bestaande opleidingen in het buitenland, ook wat titulatuur betreft. De studenten zijn na hun studie bachelor of master. Als master kunnen zij zich verder ontwikkelen in een derde

cyclus in de Kunsten: zij bereiden zich dan voor op het maken en presenteren van een gedegen werkstuk, equivalent aan een promotie. Deze derde cyclus riep nogal wat vragen op bij de toehoorders. Verveld legde ons uit dat om het onderzoek binnen de Kunsten te bevorderen ARIAS in het leven was geroepen (Amsterdam Research Institute for Arts and Science), een internationaal centrum voor kennis en debat waar kunst en wetenschap bijeen komen. Daar worden samenwerkingsprojecten opgezet die een belangrijke bijdrage kunnen leveren om nieuwe methoden te ontwikkelen op het gebied van educatie; om innovatieve concepten uit te denken die de stad leefbaar en aantrekkelijk houden; om creatieve technologieën te bedenken binnen de gezondheidszorg. Het klonk interessant, maar of de aanwezigen zich een concrete voorstelling konden maken van het wetenschappelijk onderzoek binnen de kunsten vraag ik mij af.

Wat de werkgelegenheid van de oudstudenten van de AHK betreft was Verveld optimistisch: vijf jaar na hun afstuderen zou het merendeel van de alumni van de AHK werk in zijn/haar vakgebied hebben gevonden. Wel vaak als zzp-er met alle problemen van dien, zo moest Verveld erkennen naar aanleiding van een kritische vraag uit het publiek. Maar hij voegde daar aan toe dat voor de alumni van de AHK de hoogte van hun inkomen minder belangrijk is dan zaken als arbeidsgenoegen en zelfstandigheid. Dat dit inkomen vaak te wensen overlaat was volgens de spreker het gevolg van de draconische bezuinigingen die Halbe Zijlstra heeft doorgevoerd. De ongelijkheid die deze bezuinigingen teweeg hebben gebracht dient te worden aangepakt, aldus de spreker. Ik kreeg de indruk dat een aantal senioren nog wel verder had willen discussiëren over dit onderwerp maar Ruud Bleijerveld beëindigde de zitting. Hij sprak de hoop uit dat er in de toekomst misschien een vervolgbezoek aan de AHK zal zijn weggelegd. Door de vragen en opmerkingen die de lezing hadden opgeroepen werd het een geanimeerde borrel. ■

TO ME

U weet inmiddels wel dat ik aan veel dingen een hekel heb, maar nergens kan ik me zo over opwinden als over mensen die andere mensen gebruiken en misbruiken. Zeker als die mensen in een afhankelijkheidsrelatie tot elkaar staan. Ik vind dat vreselijk en schofterig. Erg vind ik ook dat zulke mensen hun soortgenoten bezoedelen: hun gedrag wordt de saus waar ook onschuldige soortgenoten mee worden overgoten. Weinstein, Spacy en Cosby maken dat alle mannen verdacht worden, foute priesters dat hun broeders dat worden en politieagenten die hun macht misbruiken, maken dat ook andere agenten in een kwaad daglicht komen te staan. En dat maakt de kans groot dat niets meer in perspectief wordt gezien en dat de goede bedoelingen doorschieten.

In mijn optiek is dat in zekere zin ook bij de ‘me too’-beweging. Catherine Deneuve had volgens mij dan ook een goed punt toen zij stelde (in mijn woorden) dat je wel een beetje gewoon moet kunnen blijven doen en dat niet alles misbruik is: er is nu eenmaal aantrekkingskracht tussen mensen en flirten hoort bij het leven. Je moet dan natuurlijk wel zorgen dat er gelijkheid in het spel is en dat je motieven zuiver zijn. Zo moeilijk kan dat niet zijn. Ik vind het dan ook jammer dat Deneuve later (onder druk van de publieke opinie?) op haar statement is teruggekomen.

Dat je als man aangekeken wordt op het foute gedrag van andere mannen heeft mij ook altijd erg gestoord. En dat geldt voor vrouwen natuurlijk net zo zeer: je wilt niet afgerekend worden op wat andere vrouwen doen of hoe zij zich gedragen. Ik was dan ook woest toen ik in mijn kennissenkring iemand ontmoette die niet kon nalaten om regelmatig tegen mij te zeggen: ‘je hoeft mij niets over mannen te vertellen’ en ‘leer mij mannen kennen’. Ze ging er dus van uit dat ik mij in bepaalde situaties net zo zou gedragen als andere mannen die zij kende en die zich kennelijk niet altijd betamelijk gedroegen.

Maar ik denk dat ik dit punt beter kan illustreren met een voorval dat mij ooit is overkomen. Ik werkte in die tijd bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid in de Oudemanhuispoort en woonde in Hoorn. Op een dag ging ik na het werk naar huis, ik was laat en het was druk in Amsterdam. Bij het Spui stapte ik in een tram richting station.

De tram was bomvol, maar recht tegenover de deur waar ik instapte zat een mevrouw alleen op een bank. Zij had haar flinke tas naast zich neergezet waardoor ze twee plaatsen in beslag nam. In de hoop dat ze het zou begrijpen en de tas op haar schoot zou zetten, zei ik ‘pardon’.

Gelukkig begreep ze het, ze pakte de tas op. Maar ze zette die aan de andere kant van haar weer op de bank en schoof zelf een eindje op, waardoor er per saldo nauwelijks meer ruimte voor mij ontstond om te zitten.

Ik ging toch zitten, hoofdzakelijk omdat ik haar gedrag onprettig vond. Terwijl de tram richting het station reed zat ik op één bil te wiebelen omdat er niet meer ruimte was en moest ik mij stevig vast houden aan de stang schuin voor mij. Bij de halte naast de Bijenkorf aangekomen stond ze op, wrong zich langs mij en riep keihard ‘viezerik’, waarna ze naar voren liep en op een inmiddels vrijgekomen plek plaats nam. Ik bleef stokstijf zitten, durfde niet op of om te kijken, niets te zeggen en al helemaal niet te reageren.

Ik wist dat ik door de hele tram al veroordeeld was, louter en alleen omdat er mannen zijn die niet goed bij hun hoofd zijn en vrouwen in de tram stiekem in hun billen knijpen, betasten of tegen ze aan rijen. En daar zat ik dan: de woede over dat misselijkmakende gedrag daalde over mij neer, terwijl niemand iets zei. Bij het station ben ik met het ontelijke schaamrood op mijn kaken de tram uit geslopen: ik was bestempeld als viezerik. Voor mij was het niet ‘me too’ maar ‘to me’, alleen omdat ik een man was en werd beoordeeld op het gedrag van anderen. Het was gruwelijk ergerlijk, maar zo kan-ie wel weer. ■

IN MEMORIAM - JAN WIETEN

↪ door Kees Piena

Op 21 mei is onze redacteur Jan Wieten (1940) overleden. Jan had al langere tijd kanker, waaraan hij met weinig succes werd geholpen. Ondanks zijn ziekte bleef Jan zijn bijdragen aan *de Uitdienstbode* leveren en bezocht hij als hij daar maar enigszins toe in staat was onze redactievergaderingen.

Jan was een aimabel mens: iemand die niet zo op de voorgrond trad, maar dat was ook niet nodig omdat je je altijd bewust was van zijn aanwezigheid. Zijn bijdrage aan de discussie was zakelijk en helder met een ingetogen gevoel voor humor. Wij zullen Jan daarom heel erg missen, maar zeker ook vanwege zijn uiterst gedegen artikelen in de rubriek 'Petite Histoire', over de geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam. Artikelen, die ook door onze lezers zeer werden gewaardeerd, zoals uit reacties en lezersenquête is gebleken. Ook in zijn bijdragen voor dit blad bleef Jan de wetenschapper die hij zijn hele (werkzame) leven is geweest. De redactie was het er over eens dat zijn rubriek het blad het aanzien gaf dat past bij een magazine van een universiteit.

Jan studeerde Politieke Wetenschappen aan de UvA, studeerde af in 1970 en promoveerde in 1986. Hij werkte als UHD bij de vakgroep (later afdeling) Communicatiewetenschappen van de Faculteit der Politieke en Sociaal-Culturele Wetenschappen (PSCW), die later opging in de Faculteit Maatschappij- en Gedragwetenschappen (FMG). Daar maakte hij de eerste roerige jaren van de nieuwe vakgroep Communicatiewetenschappen mee. Roerig omdat de vakgroep een enorme toeloop aan studenten kreeg en haar positie en financiële middelen moest bevechten op de traditionele vakgroepen van de faculteit: Politicologie, Sociologie en Culturele Antropologie. Jan ging in 2005 met pensioen en was lid van de Kring UvA-senioren sinds de oprichting.

Zie ook www.alumni.uva.nl/overledenen

LEZING

Natuurhistorische reisverhalen, een uit de hand gelopen hobby

↪ door Michiel Röling

Anne Troelstra houdt op woensdag 11 april een lezing voor leden van onze kring in de Amsterdamse Academische Club. Troelstra is emeritus hoogleraar Wiskunde, maar voor veel kringleden is hij beter bekend als deskundige op het gebied van natuurhistorische reisverhalen. Al eerder sprak hij in de Artis Bibliotheek over zijn 'uit de hand gelopen hobby'. Nu luisteren zo'n veertig leden naar zijn verhaal.

Troelstra kocht zijn eerste natuurhistorisch reisverhaal in 1960 bij een ramsj-zaak avant la lettre en is sindsdien verslingerd aan het genre. Wat heet: hij publiceerde drie boeken over dit onderwerp in het Nederlands en één in het Engels. De bekende bioloog Redmond O'Hanlon beschrijft dit boek lovend als 'a stupendous piece of work'. 'Natuurhistorische reisverhalen zijn verslagen van reizen van onderzoekers en liefhebbers van flora, fauna en gesteenten', geeft Troelstra als definitie. 'De boeken staan vol met biologische wetenswaardigheden maar beschrijven vaak ook sociale gebeurtenissen en natuurlijke fenomenen.' Auteurs balanceren tussen het verschaffen van (populair) wetenschap-

pelijke informatie en het vertellen van een verhaal. Iets wat geen eenvoudige opgave is. 'Een schrijver interpreteert wat hij ziet op zijn eigen manier en vanuit zijn eigen achtergrond. En blijkt het daarbij niet altijd even nauw te nemen met de feiten. Soms wordt slechts de halve waarheid verteld of wordt er zelfs ronduit op los gefantaseerd', aldus Troelstra.

De reizende schrijvers blijken een bont gezelschap te vormen, van wetenschappers tot militairen en van predikanten tot schilders en zeeroevers. Veel van de verhalen zijn verslagen van expedities die landen hielden om het recht over de kolonie te claimen. Maar er zijn ook verslagen van kleine en grote onderzoeksreizen. De verhalen slaan een brug tussen wetenschap en ▶

De verhalen zijn interessant voor wetenschapshistorici, antropologen en natuurlijk ook voor biologen

literatuur. Troelstra: 'Ze geven een mooi tijdsbeeld en zijn wetenschappelijk zeer interessant. Voor wetenschapshistorici, antropologen en natuurlijk ook voor biologen. Zeker wanneer er bijzondere dieren en zeldzame planten worden beschreven. Dat kan ver weg zijn, maar soms ook dichtbij. Zo is er een verslag van een apotheker en botanicus uit Hannover die op een voetreis door Nederland planten verzamelt, waarbij hij moeiteloos tal van tegenwoordig zeldzame planten langs zijn route aantreft, wat duidelijk zichtbaar maakt hoezeer het Nederlandse landschap en zijn vegetatie sinds 1780 zijn veranderd.'

Tot de bekendste auteurs op dit gebied behoren Charles Darwin, Alexander von Humboldt en Carl Linnaeus. De laatste schrijft een beknopte handleiding voor het schrijven van natuurhistorische reisverhalen. In het kort komt dit neer op het advies om alles op te schrijven wat je voor de voeten komt. Dit geeft een bijzonder caleidoscopisch beeld van het landschap.

Darwin mag als reizende bioloog de bekendste zijn, Von Humboldt brengt een keerpunt in het genre. Hij geeft een min of meer chronologisch verslag van zijn reis met daarbij in voetnoten uitvoerige beschrijvingen van het landschap. Duidelijk is dat hij daarmee een didactische bedoeling heeft. 'Gebeurtenissen en ervaringen tijdens de reis wisselt Von Humboldt af met lange wetenschappelijke uitweidingen. Hij hecht grote waarde aan een esthetische, aansprekende presentatie van de feiten en van zijn inzichten. Daarmee verhoogt hij het natuurgenoet.'

Troelstra is een boeiende spreker met veel kennis over dit bijzondere onderwerp. Hij geeft aan ooit het advies te hebben gekregen van je hobby niet je werk te maken. 'Ik heb me zeker veertig jaar met plezier met wiskunde bezig gehouden! Biologie, en dan vooral botanie vond ik ook leuk, juist omdat je daar als amateur nog veel plezier in kunt beleven, terwijl je als amateur met wiskunde tegenwoordig niet ver komt...' ■

UITGEWERKT

INTERVIEW MET VIVIAN KLEYN

Max Dendermonde heeft eens gezegd: 'Ik wou dat ik een vulkaan was. Lekker op je rug liggen roken en dat iedereen dan zegt: "Kijk, hij werkt!"'. In deze rubriek schenken we aandacht aan een kringlid dat na zijn of haar pensioen nog volop actief is en daarmee het beeld van de gepensioneerde die op zijn of haar lauweren rust logenstrafte. Kent of bent u zo iemand, meld ons dat dan via uva.uitdienstbode@gmail.com.

Een onconventionele senior

❖ door Henriëtte Ritter

Voor mijn interviewserie stond deze keer Vivian Kleyn op mijn lijstje. Het duurde even voordat ik een afspraak met haar kon maken want zij zat in haar geliefde Italië. Niet zo verwonderlijk want zij heeft Italiaans gestudeerd. Maar daar kwam ik pas achter nadat ik haar eindelijk ontmoette in het grote ouderwetse huis waar zij vanaf haar geboorte woont en dat vol staat met snuisterijen en kunstzinnige bibelots. Bij Vivian heerst er een sfeer van romantische nostalgie waar je tevergeefs zult zoeken naar Ikea-producten. Toen ik haar ruime kamers en suite betrad die uitkwamen op een enorm dakterras met vele zitjes, in potten gekweekte bomen en een kleine vijver met fontein, moest ik denken aan de rubriek 'bijzondere

woningen' in de *NRC*. Wie was de vrouw die in een zulke bijzondere omgeving woonde? Nieuwsgierig volgde ik mijn gastvrouw naar een kleine ronde werktafel om van start te gaan met het interview, maar voordat ik mijn eerste vraag kon stellen legde zij mij een dossier voor met foto's van straatlantaarns: 'Ben jij familie van de ontwerper van de Ritterlantaarn?', vroeg ze mij geheel onverwacht. En toen ik antwoorde dat ik een literaire achtergrond had: 'Ach een misverstand. Ik ben namelijk erg bezig geweest binnen de politiek voor het behoud van de Ritterlantaarn in Stadsdeel Zuid.' Deze eerste opmerking versterkte mijn gevoel dat ik te maken had met een actieve, originele vrouw van wie ik

Fotostudio Harry Kleyn

ongetwijfeld een onorthodox verhaal te horen zou krijgen. Dat bleek al toen zij antwoord gaf op mijn vraag over haar verleden bij de UvA. Zij was 33 jaar betrokken geweest bij de UvA, niet als ►

medewerker maar als voltijds student Italiaans. ‘Hoe heb je dat gepresteerd?’ riep ik verbaasd uit. Zij moest er zelf ook om lachen.

‘Wel, ik had een drukke baan in het reiswezen, dus niet zoveel tijd over om te studeren. Maar het Italiaans pakte mij zo dat ik er niet mee kon ophouden. Ik ben destijds begonnen met een avondcursus. Toen ik na drie jaar het gevoel had dat ik daar niet zoveel meer leerde heb ik drie maanden een intensieve cursus aan de Universiteit van Florence gedaan en heb mij in 1979 ingeschreven aan de UvA als fulltime student.’

‘Was een parttime studie Italiaans niet meer in overeenstemming met je drukke werkzaamheden? Ook financieel?’

‘Misschien, maar dat was bij Italiaans niet mogelijk en studeren aan de universiteit was toen verbazingwekkend goedkoop: het collegegeld was een derde van het bedrag dat studenten bij Schroevers (waar ik *Reiskunde* gaf) kwijt waren.’

Ik vroeg Vivian om wat te vertellen over haar vooropleiding en haar werk in die tijd. ‘Na de HBS op Fons Vitae, ben ik naar Brussel gegaan om een opleiding toerisme te volgen. Op aanraden van mijn moeder koos ik voor de Franstalige richting zodat ik goed met Frans uit de voeten kon na het behalen van mijn diploma.’ Vivian werd al gauw directeur van de VVV Amstelveen: ‘Ik was de jongste directeur ooit en ik was ook nog eens de eerste vrouwelijke directeur!’ zei ze met gepaste trots. Zij werkte daarna bij hotels op Schiphol, afdeling marketing, en in 1979 begon zij haar eigen bedrijf, de ‘ToerismeStudio’: zij zette toeristische opleidingen op waarvoor zij ook het management verzorgde; zij richtte examencommissies op waarvan zij ook deel uitmaakte. Verder publiceerde zij veel studieboeken over het onderwerp, waaronder in 1990 een standaardwerk over het toerisme uitgegeven bij Wolters-Noordhoff: *Reiskunde*, een term die zij aan het vaklexicon toevoegde. Daarnaast het *Toeristisch Lexicon* met zo’n 3000 lemmata (Wolters-Noordhoff, 1991), op het kruispunt van taalkunde en reiskunde.

Ook haar afstudeerscriptie Italiaanse taalkunde aan de UvA onder leiding van

Fotostudio Harry Kleyn

Mauro Scorretti en Vincenzo Lo Cascio heeft zij in een verzorgd boekje uitgegeven. Het onderwerp van haar onderzoek heeft natuurlijk alles te maken met haar werk naar de titel te oordelen: *De invloed van reizen op de taal*. Om het toegankelijker te maken voor het Nederlandse publiek heeft zij een samenvatting en een inhoudsopgave in het Nederlands geschreven.

‘Nu ik dit allemaal van je hoor, begrijp ik wel dat je zo lang over je studie hebt gedaan. Je moet in die 33 jaar overigens heel wat programmawijzigingen hebben meegemaakt!’ ‘Nou en of! Omdat ik telkens tentamens moest uitstellen, volgde ik maar weer hetzelfde college en merkte dan dat door de jaren heen de te bestuderen stof steeds minder werd. Ook werd er minder diepgaand op de onderwerpen ingegaan.’

Behorend tot de babyboomgeneratie heeft Vivian de pensioengerechtigde leeftijd ruimschoots bereikt. Maar dat betekent niet dat zij stil zit. Het werk binnen het toerisme neemt haar minder in beslag, maar daardoor heeft zij nu meer tijd voor het boek dat zij over het werk van haar vader, een bekend fotograaf, gaat uitgeven.

‘Maar mijn grote passie is de klassieke dans. De liefde voor de dans heb ik van mijn moeder meegekregen en ik zit al vanaf mijn vroege jeugd op ballet. Nu dans ik in een groep van ex-professionele dansers. Iedere week trainen wij onder leiding van een danser van Het Nationale Ballet.’ Zij haalt een boek tevoorschijn met foto’s van deze vetera-

nen: mannen en vrouwen, in de tachtig soms, vastgelegd in gecompliceerde traditionele balletposities. Ook Vivian staat in een prachtige arabeske pose op een van de foto’s. Naast het dansen zelf zit zij in de redactie van het *Vriendenmagazine* van Het Nationale Ballet.

Wij waren aan het einde van het interview gekomen want wij hadden beiden weer een volgende afspraak. Toch bleef ik nog met een vraag zitten: hoe kwam zij bij de Kring UvA-senioren terecht die toch was opgericht voor de oud-medewerkers?

‘Het verbaasde mij ook toen ik het merkte. Ik heb ooit iets gedaan voor de alumnikring Italiaans en ben toen ook, zonder dat ik gevraagd werd, in het bestuur terecht gekomen. Ik denk dat ik van de Kring Italiaans ben doorgerold naar de seniorenkring. Er worden leuke excursies georganiseerd.’

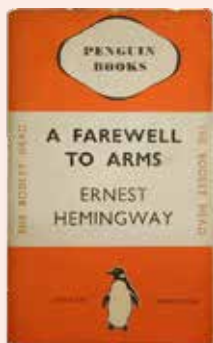
Toen ik al naar de deur liep om afscheid te nemen viel mijn blik op een lage tafel waar onder een glazen plaat allerlei objecten lagen uitgestald. ‘Dat is mijn museum. Daar bewaar ik bijzondere spulletjes die ik heb gevonden of die ik cadeau heb gekregen. Zoals deze vaas bijvoorbeeld. Die heb ik ooit, in de tijd dat de Sjah nog aan het bewind was, gekregen van de ambassadeur van Iran die amateur pottenbakker was.’ Natuurlijk vroeg dit om een verklaring! ‘Ik heb ooit meegedaan aan de rally Parijs-Persepolis-Parijs waar mijn team (ik was navigator) tweede werd van de Nederlandse deelnemers. Wij reden in een 2CV en werden gesponsord door Citroën, Total en de middenstand van Amstelveen. Mij was gevraagd om de tocht te verslaan voor een Amstelveens weekblad. Dat ging in die tijd nog allemaal per post waardoor mijn artikelen veertien dagen achter de feiten aan sukkelden. Maar iedereen leefde enorm mee. Toen ik terug kwam heb ik een lezing gehouden aan de Volksuniversiteit over de rally en de ambassadeur van Iran schonk mij bij die gelegenheid deze eigengemaakte vaas.’

Met dit verhaal beëindigden wij de bijeenkomst. Toen ik weer op straat stond realiseerde ik mij eens te meer wat voor interessante en actieve senioren de UvA rijk is. ■

Lezen en ontlezen

De boekenmarkt wordt sinds 2009 met 10% per jaar kleiner. Is het boek in de huidige vorm ten dode opgeschreven?

Mijn stiefdochter zei tegen haar dochter: 'Ik heb een cadeautje voor je'. Maar zij reageerde een beetje anders dan verwacht. Haar kin zakte naar beneden, haar gezicht betrok en ze zei: 'Het is toch geen boek hè?'. En toen ze tijdens de laatste pakjesavond inderdaad een boek kreeg, was haar commentaar: 'Jullie geven het echt niet op hè?'. Ze zei het niet boos. Ze weet dat we graag willen dat ze af en toe een boek leest en niet hele dagen voor één van haar schermen doorbrengt. Ze is zestien. Had je mij moeten zien op die leeftijd. Ik kreeg amper zakgeld, maar had veel zussen en die zussen hadden baby's en daar moest natuurlijk op gepast worden. Dat deed ik graag, want niet alleen kon ik mij zodra het kind sliep wijden aan mijn grootste hobby: lezen, maar ik verdiende al lezend weer geld om een boek te kopen. Alleen: welk boek? Op school gingen mijn ogen open voor de schone letteren, maar daar waren er zovóél van. En er kwam steeds meer bij naarmate ik meer leerde.

Penguin: deftig-saai

Vlak bij ons huis was een boekwinkel en daar kenden ze me wel. Daar had je die jongeman weer die wel een uur lang voor de boeken-uitstalling op en neer kon drentelen omdat het aanbod groot en de middelen beperkt waren. Twee planken waren voor mij favoriet: de plank met Penguinpockets met die deftig-saai covers en die met de Franse pocketserie 'J'ai lu' met juist heel erg uitbundige omslagen. Pockets waren modern en vooral ook goedkoop. Maar als ik het me kon veroorloven, kocht ik toch het liefst een deftig boek, bijvoorbeeld van Gallimard. Die boeken hadden net als de Penguins allemaal dezelfde cover. Een restant uit de tijd dat rijke

boekenbezitters de boeken die ze kochten lieten inbinden in een eigen band. Maar dat was ver voor mijn tijd. En voor mij natuurlijk onbetaalbaar.

Maar wat moeten we nou met onze kleindochter? Is het echt zo erg dat ze niet leest? Althans: geen boeken. Want ze leest natuurlijk wel degelijk, ook al raakt ze nooit een boek aan, behalve een schoolboek natuurlijk. Ze appt de godganse dag met haar vriendinnen en zoekt informatie op internet. En zelfs als ze televisie kijkt, leest ze ondertitels. Zo pikte ze al jong ook nog een aardig woordje Engels op.

Ik ben nog steeds een boekenliefhebber, een echte bibliofiel. Ik geniet niet alleen van de inhoud van een boek maar ook van het boek als object. Ik heb dan ook nog steeds geen e-reader. Maar is het boek in de huidige vorm ten dode opgeschreven? Dat zou je denken als je leest dat de boekenmarkt sinds 2009 met 10% per jaar kleiner wordt. Daar staat tegenover dat een kwart van de boeken die uitkomen kinderboeken zijn, aldus het radiojournaal van 3 oktober 2017. Moeten we onze hoop vestigen op de komende generatie? Kunnen we zeggen dat we met z'n allen steeds minder lezen? Ik denk dat dat afhangt van wat we onder lezen verstaan. In de discussie over lezen en ontlezen wordt maar al te vaak het lezen gezien als het lezen van boeken, soms zelfs verder verengd tot het lezen van literatuur. Onze kleindochter leest geen literatuur en ik kan dat betreuren, voor mij heeft literatuur altijd heel veel betekend. Maar om nou te zeggen dat ze niet leest...

J'ai lu: uitbundig

SENIOREN OP EXCURSIE

'Kunst was een hobby van rijke-luiskinderen'

↔ door Michiel Röling

Een groep van bijna vijftig UvA-senioren bezoekt op donderdag 17 mei Maatschappij Arti et Amicitiae, beter bekend als kunstenaarsvereniging Arti. De aanwezigen krijgen van Arti-medewerker Ed Boersema informatie over de vereniging, kunst en het bijzondere pand aan het Rokin.

Maatschappij Arti et Amicitiae, dat zoveel betekent als Kunst en Vriendschap, is opgericht in 1839 en was de ▶

eerste vereniging in Nederland waarin beeldende kunstenaars het voor het zeggen hadden. Het doel van de vereniging is driedelig: bevordering van de kunsten, verbetering van de sociale en economische positie en verbodering van kunstenaars. De leus van de vereniging werd, losjes gebaseerd op die van de stad, 'gelijkheid, openhartigheid en vrolijkheid.'

Bijna 180 jaar na oprichting is de vereniging nog springlevend en telt zo'n zeshonderd kunstenaarsleden en negenhonderd kunstlievende leden. 'Tegenwoordig vinden we het best opvallend dat de vereniging een half jaar na oprichting al zo'n mooi pand wist te verwerven' vertelt Boersema. 'Maar wat vaak vergeten wordt, is dat kunst in die tijd meer een hobby was voor rijkelui'skinderen en dat onroerend goed weinig kostte.'

Het gebouw weerspiegelt de verbetering van de status van kunstenaars in de negentiende eeuw. Eigenlijk zijn het drie gebouwen, gekocht met het idee om te slopen en door nieuwbouw te vervangen, maar dat plan was toch te duur. Gedurende enkele decennia is het interieur wel aangepakt. In 1841 realiseerde M.G. Tetar van Elven er een kunstzaal. 'Deze tentoonstellingszaal was een van de eerste in Nederland' legt Boersma trots uit. 'De ramen op het dak stonden onder een hoek, waardoor de werken aan de muur heel mooi werden belicht. De constructie is per boot aangevoerd via het Spui.' In 1856 werden de gebouwen onder leiding van de architect J.H. Leliman samengevoegd. Hij ontwierp ook een tweede kunstzaal, een kopie van de eerste. De buitenkant werd tot een visueel geheel gemaakt door een wit bepleis-

De panden zijn gekocht met het idee om te slopen en door nieuwbouw te vervangen, maar dat was toch te duur

terde gevel, zoals nu nog te zien is. In die tijd maakt beeldhouwer Franz Stracké vier grenenhouten beelden voor de nieuwe gevel. De beelden staan symbool voor de bouwkunst, beeldhouwkunst, schilderkunst en graveerkunst. Boersema: 'De beelden staan sinds de restauratiewerkzaamheden van 1963 binnen, omdat ze door weer en wind waren beschadigd. Onder meer vingers en voorwerpen waren verdwenen. In 1989 zijn afgietsels in gepatineerd brons gemaakt, die nu de gevel sieren.' In 1894 werd de indeling van het gebouw gewijzigd

onder leiding van de architecten H.P. Berlage en A.C. Bloys. De sociëteit op de begane grond dateert uit die tijd. Het in vakken verdeelde houten plafond is met ornamenten beschilderd, de in zeventiende-eeuwse stijl uitgevoerde schouw is een ontwerp van Bloys. Het trapenhuis en de hal zijn grotendeels ontworpen door Berlage, evenals het meubilair in de sociëteit, dat tot op de dag van vandaag dagelijks gebruikt wordt. Maar niet alleen het gebouw is bijzonder. Ook de kunst die er hangt is de moeite waard. Naast enkele oude werken van Breitner en Luns zijn er diverse moderne werken. Bijzonder fraai is de traploper. Hij is door kunstenaar en Arti-lid Barbara Broekman gemaakt ter gelegenheid van het 175-jarig bestaan en markeert een bijzonder moment in de geschiedenis van Arti. Beneden in de sociëteit kunnen leden eigen werk of een deel van hun collectie tonen. Die expositie wisselt elke paar maanden, net als die in de tentoonstellingszalen. Op het moment van bezoek is er de tentoonstelling 'Who Are We Again?', samengesteld door Imke Ruigrok. De tentoonstelling laat zien dat kunst samenvalt

met het kijken naar elkaar. Kunstenaars nemen ons veranderende mensbeeld onder de loep: hoe kijken we naar onszelf en naar de ander? Hoe zien en oordelen we? Vanuit deze verschillende posities, ontstaat een gelaagd, ontwapenend en soms kwetsbaar mensbeeld.

Tijdens de rondgang blijkt dat veel aanwezigen een band met Arti hebben. Drie van de vier aanwezigen is er al eerder geweest, een behoorlijk aantal is zelfs lid. In Arti hebben zij menig student begeleid, en ook nu komen zij er nog graag. ■

Bernard Van Praag: onze man in Heerlen

❖ door Kees Piena

In het vorige nummer van *de Uitdienstbode* stond het bericht dat Bernard van Praag, emeritus hoogleraar Toegepast economisch onderzoek, kandidaat was voor het verantwoordingsorgaan van het ABP. Inmiddels is Van Praag gekozen en krijgt hij namens de Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen zitting in dit orgaan. Reden voor de redactie om hem vragen te stellen over zijn verkiezing en over het verantwoordingsorgaan. Door tijdsgebrek aan mijn kant is het een telefonisch vraaggesprek geworden. Van te voren had ik per e-mail een aantal vragen voorgelegd om tijdens het gesprek enige houvast te hebben. Ik feliciteer Van Praag met zijn verkiezing, waarop Van Praag aangeeft dat hij nog helemaal niet zo zeker is of het wel een felicitatie waard is en of het zo leuk gaat worden. Onvrede was namelijk een belangrijke drijfveer voor zijn kandidaatstelling. Op mijn vraag wat het verantwoordingsorgaan doet en of het orgaan enige invloed op het beleid van het ABP heeft, antwoordt Van Praag dat hij dat eerlijk gezegd nog niet zo precies weet. Hij heeft nog geen vergadering meegemaakt en is nog zo groen als gras. Hij start op 1 juli. En als het om invloed gaat moet men zich wel realiseren dat er veel partijen zijn die invloed op het beleid van het ABP hebben. De belangrijkste partij zijn daarbij de ministeries, die als werkgevers de werkgeversleden leveren, alsmede leden voor het bestuur van het ABP. Hetzelfde geldt voor de werknemersorganisaties.

Belangrijk is dat men zich volgens Van Praag bedenkt dat het ABP een uitvoerende organisatie is en dat werkgevers en werknemers heel veel in de CAO voor ambtenaren hebben geregeld. Ook gepensioneerden hebben enige invloed door middel van drie leden in de Raad van Bestuur. Het verantwoordingsorgaan heeft 48 leden, van wie 16 voor de aangesloten organisaties (ministeries), 18 voor de werknemers/vakbonden en 14 voor de gepensioneerden. In deze laatste groep kunnen overigens weer zetels ingenomen worden door afgevaardigden van de bonden. De vakbonden zijn ook een belangrijke partij; ze zijn cao-partner, hebben zetels in de Raad van Bestuur en hebben zowel eigen zetels in het verantwoordingsorgaan, als ook zetels bij de gepensioneerden in dat orgaan. Zij behartigen dus zowel de belangen van werkenden als van gepensioneerden, die niet noodzakelijk parallel lopen, zo oordeelt Van Praag.

Het verantwoordingsorgaan dient goedkeuring te verlenen aan belangrijke stukken en aan benoemingen en vergadert

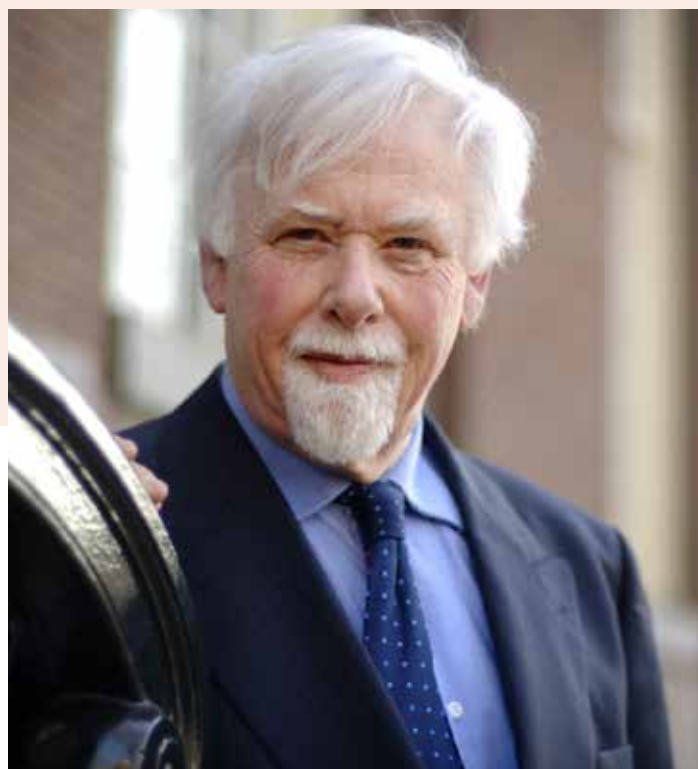

foto Jeroen Oerlemans

De
gepensioneerden
zijn de
aandeelhouders
van het ABP

zo'n tien keer per jaar, verspreid over het land. De basis wordt gevormd door artikel 115 van de Pensioenwet. Van Praag is van mening dat er wel sprake is van enige invloed van gepensioneerden, maar dat die niet overschat moet worden. Het verantwoordingsorgaan is heterogeen

samengesteld en er spelen verschillende belangen. Bovendien zou het best kunnen dat de gepensioneerden het niet altijd met elkaar eens zijn. Maar dat zij in het verleden helemaal geen stem hadden was uiterst vreemd: de gepensioneerden zijn tenslotte de aandeelhouders van het ABP, het fonds bestaat voor een groot deel uit hun spaargeld.

Als ik Van Praag vraag naar het akkoord dat werkgevers- en werknemersorganisaties hebben bereikt en dat veel bij het oude lijkt te laten, laat hij weten dat het huidige pensioensysteem niet onhoudbaar is. We hebben zelfs in vergelijking

met andere landen een zeer behoorlijk systeem. Maar er zijn wel problemen die om een oplossing vragen. De AOW laten we verder buiten beschouwing, want dat is een ander systeem met omslagheffing, waarbij de vergrijzing een ernstig probleem vormt. Maar als het om het aanvullende pensioen gaat, dus ons pensioen via het ABP, ligt de zaak heel anders. In zijn lezing voor de kring van UvA-senioren op 17 februari 2016 was Van Praag zeer kritisch over het ABP, maar met name over het beleid van De Nederlandse Bank en de invloed die de DNB heeft op onze pensioenen. En dat had hoofdzakelijk betrekking op de dekkingsgraad, die volgens Van Praag zo conservatief door de pensioenfondsen moet worden berekend ►

dat zij volgens door DNB voorgeschreven criteria de pensioenen niet kunnen verhogen c.q. kunnen indexeren. Van Praag geeft aan dat de fondsen verplicht zijn te rekenen met een rendement van 1% op het vermogen en dat dat absurd laag is, want gemiddeld maken de fondsen een rendement van 6%. In het buitenland zijn deze rekenrentes aanmerkelijk hoger. De partij 50 plus heeft voorgesteld deze rente te verhogen naar 2%. Maar het voorstel haalde het niet omdat met name D66 en VVD mordicus tegen zijn. Het gevolg is dat er veel geld in de kas van de pensioenfondsen zit, waardoor de premies laag kunnen blijven. Of in de woorden van Van Praag: de ouderen subsidiëren de jongeren. Dat is wel andere koek dan veel jongeren tegenwoordig beweren, namelijk dat babyboomers aan het potverteren zijn, waardoor zij straks minder pensioen hebben. Van Praag geeft aan dat hij niet de enige is die er zo over denkt en verwijst naar prof. dr. L.A. Bovenberg en stuurt mij een dag na het gesprek als achtergrondinformatie een opiniestuk van Wilma Berkhout (oud-belastinginspecteur, verbonden aan KBO Brabant en bestuurslid van PVGE, de ouderenbond van ex-Philips werknemers), waarin precies staat wat Van Praag mij heeft verteld: ‘de ouderen financieren nu de jongeren, maar de jongeren profiteren niet. Wie wél profiteert? De grootste werkgever, en dat is de overheid. Haar conclusies “en dat is slimmer dan een

**De ouderen
financieren
de jongeren,
maar de jongeren
profiteren
niet**

greep uit de kas van het ABP” en “de overheid haalt (weer) geld weg uit de pensioenfondsen”, geeft ook precies aan wat Van Praag heeft geantwoord op mijn vraag wat er waar is van het hardnekkige verhaal dat de overheid ooit (in de jaren tachtig) een greep in de kas van het ABP zou hebben gedaan. Hij legt uit dat het iets ingewikkelder zit en dat het formeel wel mocht, maar dat de overheid het ook op bovenstaand slinkse manier kan doen en doet. Als we bijna aan het einde van het gesprek zijn vraag ik wat hij ervan vindt dat pensioenfondsen beleggen in de wapenindustrie, milieuvervuilende industrie en dictatoriale landen. Zijn antwoord

maakt duidelijk dat hij daar tamelijk genuanceerd over denkt; milieuvervuiling heeft niet zijn voorkeur, maar wapenindustrie is ingewikkelder, want tenslotte hebben onze politie en leger ook wapens nodig en met landen met dictatoriale regimens doen we op allerlei gebieden gewoon zaken. Hij vraagt zich af waar de grens ligt en ‘wat doe je bijvoorbeeld met een industrie die 90% goed doet en 10% fout?’.

Helemaal aan het eind van het gesprek vraagt Van Praag mij een lans te breken voor de Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen (NBP), die volgens hem de enige onafhankelijke geleiding voor gepensioneerden is. Ik zeg hem dat ik zijn woorden zal overbrengen. ■

WAAR STUDEERDE DE ELITE? deel II

♦ door Peter Blok

In mijn vorige column, ‘Waar studeerde de elite’, had ik beloofd te zullen onthullen hoe het is afgelopen met mijn speurtocht naar de studie-achtergrond van de Nederlandse bestuurlijke elite.

De lezers van dit periodiek kunnen trots zijn. De universiteit waar de meeste leden van de bestuurlijke elite hebben gestudeerd is de UvA namelijk 19%. Nu zou daar tegenin gebracht kunnen worden dat dit voor de hand ligt omdat de UvA ook de grootste universiteit is van Nederland. Maar een nadere beschouwing leert dat het totale percentage van de studenten dat studeert aan de UvA aanzienlijk lager ligt (namelijk 12%). Dat betekent dus dat de UvA in onevenredige mate vertegenwoordigd is. De meest populaire studierichting van de bestuurlijke elite is overigens Rechten (27%), gevolgd door Economie (18%), samen goed voor ruim 45%. Daarnaast zijn Politicologie en Geschiedenis veel voorkomende studies.

De vraag is wat nu de betekenis is van deze informatie. Een aantal zaken valt bij het bestuderen van de cijfers op.

Het meest in het oog springt het feit dat de ruim 400 mensen die Nederland besturen bij lange na geen afspiegeling vormen van de gemiddelde Nederlandse bevolking. Geografisch niet, qua leeftijd (gemiddeld 53) niet, qua sekse niet (twee derde is man) en nog het minst wat betreft het opleidingsniveau. Ten eerste is het totale percentage hoger opgeleiden ruim 90%. Dat is drie keer zo hoog als het landelijk gemiddelde. Daarnaast zien we een oververtegenwoordiging van de Randstedelijke universiteiten en daarbinnen die uit de hoofdstad. De VU- en UVA-alumni maken een vierde deel uit van de bestuurlijke elite.

In hoeverre deze onevenredige vertegenwoordiging nadelen heeft en wat hier de gevolgen van zijn zou onderwerp kunnen zijn van een verder onderzoek, een 200 van Mertens 2.0 als het ware. Dat een dergelijk onderzoek al niet bestaat is sowieso merkwaardig.

Het duidt op een gebrek aan transparantie over de opleidingen van de elite. De vraag is of we daar betekenis aan moeten hechten en welke. ■

Een bizarre scene uit 1960. Genummerde kaalgeschoren feuten van het Amsterdams Studenten Corps op de voor reparatie opgebroken tramrails aan vermoedelijk de Vijzelstraat. Een generale repetitie van wat twee jaar later als 'Dachautje spelen' de geschiedenis inging? Geen krant die er indertijd melding van maakte. De fotograaf van Spaarnestad legde het dwingend ritueel vast waarbij een ouderejaars de bevelen gaf. Tijs Goldschmidt beschreef de foto voor zijn selectie uit het Spaarnestad-archief voor het boekje

Wegkijken (2004) als een vorm van vervangende schaamte omdat de studenten zich vrijwillig onderwierpen aan dit ritueel om er in godsnaam maar bij te horen. Petra Meijer van het Leidse Mare gebruikte de foto vorig jaar om meningen te verzamelen over de Kennismakingstijd, militair afgekort als KMT. Dick Berlijn, oud-commandant der Nederlandse strijdkrachten, prees 'de louterende werking' ervan met de woorden 'Ik zou het iedereen aanraden. Neem die stap en ga ervoor.'

In deze rubriek behandel ik gerechten die wij als senioren misschien nog kennen, maar die tegenwoordig niet meer op tafel staan. Deze keer wil ik aandacht schenken aan een smaakmaker die niet iedereen kan waarderen.

door Frans Willemsen

Knoflook

Wanneer at u voor het eerst knoflook? Misschien op uw eerste vakantie in het zuiden. Voor de meer gefortuneerden onder ons kan dat al in de vijftiger jaren geweest zijn. Toen trokken de eerste durfals in een drieversnellingen-auto over de Brennerpas naar Italië met een mud aardappelen achterin en een pan gehaktballen voor de eerste dagen, want je kon nooit weten.

Je kon inderdaad nooit weten, want Italië behoorde tot een andere wereld, een wereld waar ze eten met olijfolie bereidden en knoflook aten. Van olijfolie hielden we niet en je werd er nog ziek van ook. En knoflook? Daar ging je van stinken. Dus brachten we liever ons vertrouwde eten mee en dat eten was gegarandeerd knoflookloos. Hoewel, mijn eerste vriendinnetje rook op sommige avonden heel eigenaardig. Pas later bedacht ik dat ze van Joodse huize was, en de Joodse, evenals de Chinese en de Indische keuken, gebruikten volop knoflook. Maar dat drong maar héél langzaam door tot onze huizen. De Indische invloed ging overigens niet zozeer via de talloze Indische mensen die na de onafhankelijkheid van Nederlands-Indië, maar ook natuurlijk daarvoor, in ons land neerstreken, maar via de Nederlandse soldaten die na terugkeer van de 'politieone acties' hun Indische hap maar moeilijk konden missen.

En toen kwamen de 'gastarbeiders', de Italianen het eerst, en met hen de eerste buitenlandse eethuisjes. Voor mij was het eerste Spaanse eethuisje Centra, gevestigd aan de Lang Niezel op de Wallen. Gewone mensen aten daar niet, het zat er vol kunstvolk en studenten. Want ja, knoflook. Ik kwam er bijzonder graag. Hun pulpo, gestoofde inktvis, was mijn favoriet. Dat voorgerecht bevatte overigens geen knoflook.

Mijn eerste vriendinnetje rook op sommige avonden heel eigenaardig

Dus we hebben het gebruik van knoflook in onze keukens aan de gastarbeiders en onze buitenlandse reizen te danken? Laat de Nederlandse dichter en kookboekenschrijver J.W.F. Weremeus Buning het maar niet horen. Die had zijn eigen grafschrift verzonnen: 'Hier ligt de man, zo wordt verteld, die knoflook heeft, in eer hersteld'. En dat schreef hij ver voor de komst van gastarbeiders en eethuisjes. Hij vertelt ook dat een dame hem het gebruik van knoflook vergeeft, maar moeten die per se teentjes heten? Bah, tenen en knoflook in één begrip. En inderdaad prefereren nogal wat receptenschrijvers het woord pitjes. En mevrouw Wittop Koning, hieronder geciteerd, bedoelt met haar bolletje knoflook echt geen hele bol.

Waarschijnlijk kwam knoflook net als bij mij in uw leven in de zestiger jaren en heeft u net als ik gedacht dat die daarvoor in Nederland onbekend was. Mis! De door mij al vaker geciteerde Meerman vermeldt in zijn *Kleine Geschiedenis van de Nederlandse Keuken* dat in de Middeleeuwen knoflook zelfs door Nederland (o.a. uit Walcheren) werd geëxporteerd. In mijn boekenkast staat een kookboek uit 1916 met de titel *Wereldrecepten, voor de Hollandsche Keuken* verzameld door Martine Wittop Koning met daarin het recept voor Gulasch-soep met daarin een bolletje knoflook. Maar voegt ze eraan toe: 'niet bepaald noodig'. Trouwens een erg vooruitstrevend kookboek met tal van verrassende gerechten die sterk afwijken van de aardappelen-vlees-groentekeuken die voor de meeste mensen dagelijkse kost was. Ze was daarin haar tijd ver vooruit. ■

Wrijf de slabak ermee in

Weremeus Buning bepleit het gebruik van knoflook ook bij het bereiden van een eenvoudige kropsalade. 'Thans, na de ingrediënten, nog een woord over de utensiliën. Een slabak behoort als hij goed wil zijn van hout te zijn, evenals de slapel en vork. Ik betreur het u weer lastig te moeten vallen over een gewas, dat Alexander de Grote gaarne at, het knoflook. (Daar vliegt gij weer over op, lieve lezer, maar wat is uw woede, vergeleken bij die van mijn grootvader enerzijds die na tafel drie uur uit wandelen ging, als de slabak niet met knoflook was ingewreven).'

J.W.F. Weremeus Buning,
100 Avonturen met een Pollepel, 8ste dr.
Amsterdam, (1980), p. 21. 1e druk 1939.

Het Sweelinckorkest is een inspiratiebron voor velen

door Liesbeth van Welie

In het voorjaar trad Hein van Eekert, muziekjournalist en radiopresentator (NTR Operalive), toe tot het Comité van Aanbeveling van het UvA-orkest J.Pzn Sweelinck, dat dit jaar 140 jaar bestaat en dus een lustrum viert. De leden van het orkest schrijven op hun website hoezeer ze genoten hebben van zijn serie lezingen over Wagners mega-opus. Daar kunnen wij als leden van de Kring UvA-senioren ons nu alles bij voorstellen: voorafgaande aan het concert dat - intussen traditiegetrouw - speciaal voor ons werd uitgevoerd, gaf Van Eekert een buitengewoon inspirerende inleiding op *Der Ring ohne Worte*. Die inleiding zorgde dat wij de sterk verkorte versie van het verhaal van *Der Ring* in de bewerking van Lorin Maazel, heel goed

Het orkest met zijn getalenteerde dirigent vormen samen een atelier waarin zij de ontwerpers zijn van unieke orkestraties

konden volgen: Maazel brengt de serie opera's van zo'n veertien uur immers terug tot vijf kwartier, daar kun je wel een navigatiesysteem bij gebruiken. In de navolgende terugblik op dit schitterende concert ben ik dan ook schatplichtig aan Van Eekert, en gebruik ik ook woorden en zinnen uit zijn fraaie presentatie.

In voorgaande jaren schreef ik dat het een genoegen is om in de Singelkerk, waar vorige concerten werden gegeven, rondom het orkest te zitten zodat je de musici aan het werk kunt zien. Gelukkig zaten we ook in de NedPhO-Koepel gelijkvloers met het orkest, en heel dichtbij. De akoestiek van de zaal was ook verrassend goed, waarschijnlijk door de combinatie van een houten vloer, glazen wanden en akoestische schermen die boven het orkest hingen. Het geluid was zeer transparant en warm. Daardoor konden we bijzondere instrumenten als Wagner-tuba's (door Wagner zelf ontworpen), een bastrompet, contrabastrombone en stierenhoorns heel goed horen. Van die bijzondere geluiden was voor mij het hoogtepunt het zilveren geluid van de smidse in het Nibelheim waar de dwergen aan het werk zijn. In een ▶

Programma:	<i>Der Ring ohne Worte</i> van Lorin Maazel, een bewerking van <i>Der Ring</i> van Richard Wagner
Orkest:	UvA-Orkest J. Pzn Sweelinck
Dirigent:	Konradin Herzog
Locatie:	NedPhO-Koepel, Batjanstraat Amsterdam
Luisteraars:	Kring UvA-senioren
Datum:	Zaterdag 9 juni 2018
Inleiding:	Hein van Eekert

Moeilijke passages worden perfect uitgevoerd met aandacht voor de dynamiek die de dirigent aangeeft

geanimeerd gesprek na afloop vertelde Konradin Herzog dat hij samen met orkestleden allerlei zelfgemaakte en ongewone percussie-instrumenten heeft uitgeprobeerd voordat ze de klank kregen die hij wilde hebben. Dat is wat je ziet aan het orkest met zijn getalenteerde dirigent: samen vormen zij een atelier waarin zij de ontwerpers zijn van unieke orkestraties. Waar ik Herzog vorig jaar typeerde als 'de danser', was hij nu 'de magiër'. De muziek van Wagner is overweldigend groot: hij laat de Rijn majesteitelijk stromen, laat de donder exploderen en heeft schitterende pastorale sferen getoonzet. Als een magiër bleef hij de regie voeren, soms achteroverleunend met een hand aan de reling van zijn podium - om staande te blijven leek het wel - wat een mooi theateraal effect gaf.

Vanaf de eerste maten, waarin het water waarin drie nimfen zwemmen langzaam aanzwellt tot de machtige brede Rijn die langs oude bomen met overhangende takken door het landschap stroomt, is te horen dat het Sweelinckorkest in topvorm is: een prachtige, volle, beheerste klankstroom met strijkers die in cascade de trage golfbewegingen van het water vertolken. *Der Ring ohne Worte* is een buitengewoon moeilijk stuk om te spelen, en dat is nou precies weer een mooie gelegenheid voor de orkestleden om hun vitale, energieke onverschrokkenheid te demonstreren. Menig ander orkest zou er de gilzenuwen van krijgen, om er maar eens geluid

makende aandoening bij te bedenken - maar deze jonge mannen en vrouwen gaan met groot plezier aan het werk. Ook de ritmisch heel moeilijke passages, zoals de hierboven genoemde smidse van de dwergen - maar ook bijvoorbeeld de onrust die Siegfried voelt bij het smeden van het zwaard - worden perfect uitgevoerd met zeer attente aandacht voor de dynamiek die de dirigent aangeeft.

Hein van Eekert vertelde bij zijn inleiding dat Wagner leek te denken en componeren als een filmcomponist, ook zonder tekst is deze bewerking van Lorin Maazel zeer beeldend. Beeldende muziek is naar mijn smaak soms te obligaat: harpen verklanken water en een trombone is een olifant, dat werk. Het genie van Wagner is dat hij de essentie, het eeuwig-voortgaande van rivieren, van vuur en schepping, van de natuur kan verklanken. Daarmee verdiept hij de archaische symboliek van het verhaal van *Der Ring*, een epos dat door de hele literatuurgeschiedenis van de mensheid terugkomt; denk bijvoorbeeld aan de edelsmid aan Prometheus, maar ook aan de drie goden Brahma, Vishnu en Shiva,

Het genie van Wagner is dat hij de essentie van de natuur kan verklanken

schepper, instandhouder en vernietiger. Zo steekt Brünhilde het Walhalla in brand, want 'alles eindigt'. Een lange literaire traditie die uiteraard ook Tolkien geïnspireerd heeft. Dat alles overdenkende dacht ik aan het einde van het concert dat ook het Sweelinckorkest zelf een metafoor voor vitaliteit is. De gemiddelde verblijftijd van de leden is vier jaar, steeds vernieuwt het orkest zich, altijd blijft het prachtige concerten ten gehore brengen. Wagner zou daar zeker door geïnspireerd zijn. ■

foto: Marc Kruse

van links naar rechts:
Robert Verschuren, Carla Groenland en David Dalenberg

DAVID DALENBERG WINT UVA-SCRIPTIEPRIJS 2018

Alumnus International and European Law David Dalenberg is de winnaar van de UvA-scriptieprijs 2018. Hij onderzoekt hoe discriminatie kan worden voorkomen bij het targeten van vacature-advertenties.

De tweede prijs is voor Carla Groenland (Artificial Intelligence), de derde voor Robert Verschuren (Econometrics). De drie winnaars ontvingen de prijzen zaterdag 9 juni tijdens de jaarlijkse Universiteitsdag van de UvA. Uit de 92 inzendingen voor de UvA-scriptieprijs waren er zeven genomineerd, een voor elke faculteit. De zeven kandidaten presenteerden hun onderzoek ieder met een pitch van een minuut aan de bezoekers van de Universiteitsdag, waarna zij enkele vragen kregen van presentator Abdelkader Benali.

Hans Brug, voorzitter van de jury die bestaat uit de decanen van de zeven faculteiten, maakte vervolgens de namen van de winnaars bekend en reikte de prijzen uit.

UvA stijgt een plaats op QS World University Rankings

De UvA stijgt een plaats in de QS World University Rankings 2018/2019 ten opzichte van vorig jaar, naar plek 57. De UvA is, net als vorig jaar, de op-een-na hoogst genoteerde Nederlandse universiteit. Dat is opnieuw de TU Delft, met een 52ste plaats. De TU Eindhoven staat als derde Nederlandse universiteiten in de top 100 met plaats 99. Nummer 1 van de wereld is net als vorig jaar Massachusetts Institute of Technology.

UVA DOOR NAAR VOLGENDE RONDE INTERNATIONALE ARCHITECTUURPRIJS

UvA is met het ontwerp van de Roeterseilandcampus (bouwdeelen A, B, C en D) door naar de volgende ronde van de RIBA International Award 2018. Het ontwerp van de campus behoort met nog twintig genomineerde bouwprojecten tot de mogelijke winnaars. In november wordt bekend gemaakt welk gebouw de prijs in ontvangst mag nemen. Dit jaar nemen 62 architectenbureaus uit 29 landen deel aan deze prestigieuze competitie.

© Tim Soar

VIDI VAN 800.000 EURO VOOR ELF ONDERZOEKERS

De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) heeft elf ervaren UvA- en AMC-onderzoekers een Vidi-financiering van 800.000 euro toegekend. De laureaten van UvA en AMC gaan met het geldbedrag onder andere onderzoek doen naar imiteergedrag, het weer op buitenaardse werelden, en allergische slokdarmontsteking. Met de financiering kunnen zij de komende vijf jaar een eigen, vernieuwende onderzoekslijn ontwikkelen en een onderzoeksgroep opzetten. In totaal honoreert NWO in deze ronde 86 onderzoeksvoorstellen; 571 onderzoekers dienden een ontvankelijk projectvoorstel in voor financiering.

Archeologen vinden 700.000 objecten op traject Noord-Zuidlijn

Onder leiding van stadsarcheoloog en UvA-hoogleraar Jerzy Gawronski hebben archeologen gedurende de bouw van de Noord-Zuidlijn in de afgelopen vijftien jaar zo'n 700.000 vondsten gedaan. Het tracé van de Noord-Zuidlijn, die eind juli 2018 officieel geopend wordt, loopt door de bedding van de Amstel, die vroeger door het hart van de stad stroomde. Tijdens de aanleg van de lijn kregen archeologen daardoor fysiek toegang tot de rivierbedding. Een bijzondere vindplaats: het komt zelden voor dat een rivier wordt opgegraven en systematisch kan worden onderzocht, laat staan midden in een grote stad. Met een omvangrijk team, soms met hulp van vijftig medewerkers tegelijk, werd onderzoek gedaan in de bouwputten van de metrolijn. De vondsten zijn te bekijken in vitrines op station Rokin, op een interactieve website, in de fotocatalogus 'Spul' en in de AT5-documentaire 'Amstel. Spiegel van de Stad'.

AMSTERDAM BUSINESS SCHOOL STIJGT IN RANGLIJST VOOR BESTE FINANCE-OPLEIDINGEN

Voor de tweede keer op rij wordt de Executive Master in International Finance van de Amsterdam Business School genoemd in de Financial Times-ranglijst voor beste

Finance-opleidingen aan Business Schools wereldwijd. De opleiding klimt op naar een vierde positie. In de ranglijst waarin ABS vermeld wordt gaat het om masteropleidingen voor studenten met werkervaring. De ranglijst stelt de Financial Times jaarlijks op aan de hand van indicatoren zoals wetenschappelijke kwalificaties van de staf, geografische- en genderdiversiteit en feedback van studenten over praktische relevantie en kwaliteit van het onderwijs.

OPROEP

de Uitdienstbode is een blad voor de UvA-senioren, maar ook van de UvA-senioren. Daarom roepen wij u als lezer op bijzondere, memorabele gebeurtenissen uit uw UvA-tijd te delen. Het kan van alles zijn: bijzondere gelegenheden (zoals aantreden of afscheid) of gebeurtenissen, de oude werkplek, een collega en natuurlijk anekdotes. Kortom: zaken waar u trots op bent. U bent gezamenlijk bezitter van al die verhalen over onze universiteit en haar medewerkers. Deel ze met ons en met de lezers van dit blad. Dat kan er alleen maar interessanter door worden. U kunt er tussen 300 en 600 woorden voor gebruiken.

Stuur uw verhaal naar:
kringuvasenioren-av@uva.nl

ACTIVITEITENAGENDA

Voor alle activiteiten krijgt u als lid van de Kring UvA-senioren een uitnodiging, waarop u zich kunt aanmelden.

AUGUSTUS
15
 woensdag

BEZOEK WG-TERRAIN.
 Hoe het van ziekenhuis-campus (Wilhelmina Gasthuis) tot woongebied geworden is

SEPTEMBER
19
 woensdag

LEZING CALLUNA EUVING, SECRETARIS VAN DE UVA
 Over de recente ontwikkeling van de organisatie van de universiteit

OKTOBER
17
 woensdag

LEZING ANNETTE DE GROOT
 Over meertaligheid, taalvaardigheid van studenten en de kwaliteit van het onderwijs

REDACTIE:

Madzy Koudstaal, Kees Piena (waarnemend hoofdredacteur), Henriëtte Ritter, Michiel Röling (eindredacteur) en Frans Willemsen (hoofdredacteur).

Fotografie:

Madzy Koudstaal, pagina: 2, 3, 5, 6, 8, 9, 14 en 15

Ontwerp & lay-out:

Liek van den Braak, Lont - Grafisch werk

Vragen of opmerkingen?

Stuur een e-mail naar:
kringuvasenioren-av@uva.nl